

ОГЛЯДИ НАУКОВИХ ВИДАНЬ

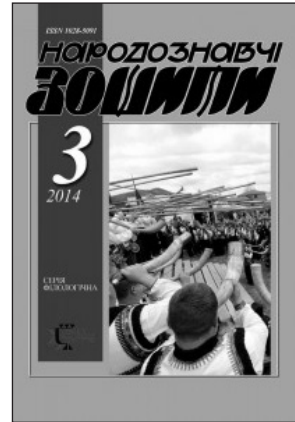

Журнали, збірники

Народознавчі зошити. Серія філологічна. - Львів: Інститут народознавства НАН України, 2014. - № 3, 4.

Третій і четвертий номери "Народознавчих зошитів" за 2014 р., які вийшли друком в Інституті народознавства НАН України, презентують започатковану в цьому виданні філологічну серію. В обох випусках містяться наукові студії переважно фольклористичної, а також літературознавчої, мовознавчої та етнологічної проблематики.

У третьому номері представлено рубрики: "Статті", "Публікації", "In memoriam", "Рецензії", "Нові видання". До першої з них увійшли праці таких учених: Є. Нахліка "Історизм та психологізм Шевченкового реалізму"; В. Пахаренка "Серцем поділитись..." (Родинні архетипи у художньому світі Тараса Шевченка); Р. Кирчів "Подай же руку козакові і серце чистеє подай"; О. Кузьменко "Шевченківські ідейні концепти у поезиці стрілецького фольклору (Україна, Воля, Слава, Могिला)"; В. Кравченко "Тригорій Нудьга - шевченкознавець"; О. Вертія "Етика Григорія Нудьги"; Л. Михно "Особливості наукового мовомислення Г. А. Нудьги"; Р. Голика "Сльози й кості: Перша світова війна у текстах та уявленнях галицьких селян"; Є. Луна "Повстанський героїчний епос і питання сучасного державотворення"; О. Харчишин "Маланкові пісні українців півночі Молдови: поетичний аспект (переосмислення мотивів)"; Н. Пастух "Жанровий репертуар українців українсько-молдовського суміжжя в контексті жанрової типології пограниччя"; Є. Пашенка "Проблеми і завдання порівняльного вивчення етногенезу хорватів в українському контексті"; О. Шалак "Рукопис подільського весілля з архіву Олександра Кістяківського: атрибутування і текстологія"; І. Гунчика "Тематико-функціональна приналежність українських народних молитов у праці В. Милорадовича "Житє-бытє лубенского крестьянина"; С. Пошивайло "Народні назви знарядь, споруд та інструментів, які використовуються у гончарному виробництві Полтавщини"; Г. Горох "Духовний хоровий

спів у місті Рівне на межі XX-XXI століть: інституційний аспект".

У синтетичній розвідці Євгена Нахліка "Історизм та психологізм Шевченкового реалізму" (С. 431-452) узагальнено і по-новому розглянуто різноманітні аспекти реалізму в поезії та прозі Т. Шевченка. Автор доводить, що лірична автопсихографія Т. Шевченка вела не тільки до реалізму, а й до історизму, і то більшою мірою, ніж романтичні історичні поеми, - у сенсі правдивого, конкретно-історичного віддзеркалення життєвої та психологічної історії поета як творчої особистості середини XIX ст.

У статті Василя Пахаренка "Серцем поділитись..." (Родинні архетипи у художньому світі Тараса Шевченка) (С. 453-461) умотивовано думку, що візіонерсько-міфотворчий тип таланту Т. Шевченка зумовив засадничу архетипність його творчості. Визначальний у "Кобзарі" архетип родини, він виявляється на трьох рівнях: особистісному, національному, духовному.

Роман Кирчів у публікації "Подай же руку козакові і серце чистеє подай" (С. 462-466) проаналізував, як передається духовний зв'язок, переклик ідейного концепту Шевченкового вірша "Полякам" з сучасною польською піснею "Podaj rękę Ukrainie" ("Подай руку Україні"), співаною під сильним враженням від Київського Євромайдану.

Стаття Оксани Кузьменко "Шевченківські ідейні концепти у поезиці стрілецького фольк-

лору (Україна, Воля, Слава, Могила)" (С. 467–477) присвячена розгляду поетичних образів "Україна", "Слава", "Воля", "Могила", які задіяні у художній системі стрілецького фольклору (у народних та фольклоризованих піснях і переказах) в їх кореляції з однойменними шевченківськими ідейними категоріями. Авторка стверджує, що націософська концепція Т. Шевченка безпосередньо вплинула на зміст, семантичну структуру та прагматику цих образних констант.

У статті Валентини Кравченко "Григорій Нудьга – шевченкознавець" (С. 478–480) йдеться про Г. Нудьгу як шевченкознавця та дослідника української романтичної балади в її історичному розвитку. Дослідниця також запропонувала докладний аналіз балади Т. Шевченка "Чого ти ходиш на могилу?.."

Олексій Вертій у дослідженні "Етика Григорія Нудьги" (С. 481–490) визначив основні джерела та складові етики Г. Нудьги як громадянина, вченого та письменника.

Люмила Михно звернулася до опрацювання теми "Особливості наукового мовомислення Г. А. Нудьги" (С. 491–493) і розглянула специфіку стильової манери його наукових праць (мовний аспект). Авторка зробила спробу виокремити стильові домінанти наукового дискурсу вченого.

У праці Романа Голика "Сльози й кості: Перша світова війна у текстах та уявленнях галицьких селян" (С. 494–501) досліджено окремі аспекти фольклорного зображення Першої світової війни, її рецепція історичною свідомістю галицьких селян. Автор проаналізував пісні т. зв. "талергофського циклу" у порівнянні з іншими народними текстами, присвяченими воєнним подіям.

У статті Євгена Луця "Повстанський героїчний епос і питання сучасного державотворення" (С. 502–513) розглянуто роль повстанського народного героїчного епосу в процесі сучасного українського державотворення. Зазначено, що оповідний фольклор періоду героїчних ОУН та УПА передає теперішнім поколінням важливі ідеї та постулати: іdealізм, націоналізм, цивілізаційний вибір, державність, суверенність, соборність, консолідація, покладання на власні сили, мовне питання, демократія в її істинному сенсі. Всі ці ідеї є необхідними для успішного утвердження української державності.

Ольга Харчишин, досліджуючи тему "Маланкові пісні українців півночі Молдови: поетичний аспект (переосмислення мотивів)" (С. 514–528), на експедиційному матеріалі з українських сіл півночі Молдови (2005–

2009 рр.) простежила в новорічних піснях про Маланку функціональні зміни ХХ–ХХІ ст. із переосмисленням поетичних мотивів. Дослідниця виявила виразну передшлюбну семантику досліджуваних пісень, що дає змогу розглядати цей регіональний прояв творчості в загальній системі української народної поезії кохання.

Надія Пастух, розглядаючи "Жанровий репертуар українців українсько-молдовського суміжжя в контексті жанрової типології погранич" (С. 529–544), на основі матеріалів польових фольклористичних обстежень і методом широкого порівняльного аналізу виявила своєрідність жанрової морфології українського фольклору на українсько-молдовському пограниччі. Огляд конкретних прикладів такої своєрідності та зіставлення їх із подібними явищами на інших порубіжних теренах, на її думку, дають змогу говорити загалом про типологію жанрової моделі погранич.

У публікації Євгена Пащенка "Проблеми і завдання порівняльного вивчення етногенезу хорватів в українському контексті" (С. 545–560) розглянуто головні напрями вивчення проблеми етногенезу хорватів в історичному розвитку, вказано на деякі головні праці хорватських та іноземних дослідників. Український контекст висвітлено як потребу комплексного міждисциплінарного дослідження українських і хорватських учених. Викладено концепти здійснених досліджень і вказано на сфери подальшого вивчення.

Оксана Шалак у розвідці "Рукопис подільського весілля з архіву Олександра Кістяківського: атрибутування і текстологія" (С. 561–574) подала рукопис подільського весілля, віднайдений в архіві відомого юриста, доктора кримінального права О. Кістяківського. Дослідниця здійснила текстологічний аналіз і аргументовано довела авторство опису, що належить подільському фольклористові А. Димінському, а також охарактеризувала методологічні засади записування збирача на основі віднайденого рукопису.

У статті Ігоря Гунчика "Тематико-функціональна приналежність українських народних молитов у праці В. Милорадовича "Життьє-бытьє лубенского крестьянина" (С. 575–579) розглянуто фольклорні молитви з відомої російськомовної праці В. Милорадовича "Життьє-бытьє лубенского крестьянина", з'ясовано їх тематико-функціональну приналежність в українському оказіонально-обрядовому фольклорі. Автор звертає увагу, що у цьому дослідженні В. Милора-

дович уперше в українській фольклористиці використав термін "народна молитва", назвавши ним варіант магічно-сакрального тексту, відомий у народі як "Сон Пресвятої Богородиці".

Світлана Пошивайло у праці "Народні назви знарядь, споруд та інструментів, які використовуються у гончарному виробництві Полтавщини" (С. 580-583) розглянула лексико-семантичну групу (ЛСГ) гончарської лексики, що включає в себе народні назви знарядь, споруд та інструментів, які використовуються у гончарному виробництві Полтавщини. Дослідниця, зокрема, подала варіанти назв реалій і з'ясувала склад, структуру та семантичне наповнення відповідної ЛСГ.

Розвідка Галини Горох "Духовний хорівий спів у місті Рівне на межі ХХ-ХХІ століть: інституційний аспект" (С. 584-589) присвячена дослідженню особливостей розвитку духовної хорової музики в м. Рівне на межі ХХ-ХХІ століть. У ній авторка здійснила аналіз діяльності хорових колективів духовного спрямування.

Другу рубрику "Публікації" складає лише одна стаття Василя Сокола "Почин української фольклористичної енциклопедії" (С. 590-619). У ній авторка генеруючи актуальні творчі ідеї та визначаючи перспективні напрямки досліджень відділу фольклористики Інституту народознавства НАН України, анонсує масштабний проект створення фольклористичної енциклопедії України. Таке видання є вкрай необхідним для сучасної української фольклористики, адже узагальнить реальні здобутки у цій царині та поверне забуті імена. В. Сокол обґрунтовує незаперечну доцільність створення фундаментальної праці, адже, на його думку, за тривалий період української фольклористики напрацьовано величезний банк даних і в збирацькій, і в дослідницькій ділянках. Захищено десятки профільних дисертацій, опубліковано чимало монографій, сотні наукових статей. Їх треба систематизувати, синтезувати і втілити в підсумкове наукове видання, яке охопило б українську фольклористику за двісті років. У Україні побачили світ вже три томи "Української музичної енциклопедії", у яких частково представлено етномузикознавство. Проте "словесний фольклор і фольклористика – поки що жадане й очікуване видання". Дослідник окреслив змістове наповнення майбутньої праці: статті про персоналії, фольклорні зібрання, часописи, у яких представлені народнопоетичні мате-

ріали, а також архівні джерела, профільні інституції, установи, заклади тощо. Належне місце займуть фольклорні персонажі, як і жанри, теорія, поетика фольклору.

Читаєм третього номеру "Народознавчих зошитів" запропоновано окремі енциклопедичні статті: "Новицький Яків Павлович", "Зоря" В. Сокола; "Духнович Олександр Васильович", "Бюлетень Етнографічної комісії ВУФН" М. Качмар; "Вітенко Олександр Лук'янович", "Zbiór wiadomości do antropologii krajowej" О. Голубець; "Воропай Олексій Іванович (О. Степовий)", "Пісні УПА" О. Чікало; "Етнографічна комісія ВУАН", "Котляревський Олександр Олександрович" В. Козловського; "Жизнь и поверья крестьян Купянского уезда, Харьковской губернии" П. Иванова", "Житецький Павло Гнатович" О. Бриняк; "Закревський Микола Васильович", "Молодик" Г. Магас; "Панькевич Іван Артемович", "Записки Наукового товариства імені Шевченка" Г. Коваль; "Мусянович Антін Михайлович", "Правда" Є. Луня; "Перетц Володимир Миколайович", "Сьпіваник Українських січових стрільців" О. Кузьменко; "Роздольський Осип Іванович" Г. Сокол; "Рудченко Іван Якович" М. Демедюк.

У третій рубриці журналу, яка має назву "In memoriam", розміщено ще одну публікацію Василя Сокола "Закарбовані в пам'яті" (С. 620-628), у якій вшановано світлу пам'ять п'ятох відомих українських фольклористів і непересічних в українській науці особистостей, які відійшли у вічність у 2013 р. Йдеться про Григорія Дем'яна – представника історичної школи, неперевершеного збирача, дослідника повстанської тематики; Наталію Шумаду – класичного українця та болгариста, репрезентанта київської школи; Степана Мишанича – виразника естетичного напрямку в народознавстві, джерелознавця, енциклопедиста; Йосипа Федаса – знавця українського вертепу; Олега Павлова – прихильника психологічної течії в українській фольклористиці.

У цій же рубриці Роман Кирчів опублікував "Найтепліші спогади про Наталію Сергіївну Шумаду" (С. 629-630) – відому українську фольклористку, яка зробила значний внесок у розвиток сучасної науки про фольклор, зокрема в її славістичну галузь.

У четверту рубрику "Рецензії" увійшли публікації двох авторів. Назва першої – "Зозуленько рябенька, пташечко маленька! Закуй мені по звичаю...", або про що віщує зозуля?" (С. 631-634). У ній її авторка, Оксана Кузьменко, дала оцінку фольклористичній

монографії Н. Пастух "Символіка тварин в українському фольклорі: Зозуля" (Львів: Інститут народознавства НАН України, 2013. – 221 с.). У наступній рецензії "Мала енциклопедія життя надністрирського села" (С. 635-635) Роман Яців оглянув роботу над комплексним історико-етнографічним дослідженням "Голешів в історії, культурі та людських долях", яке вийшло друком у видавництві ІН НАН України за редакцією академіка НАНУ, проф. Степана Павлюка.

Ч е т в е р т и й номер "Народознавчих зошитів" за 2014 р. присвячено до 60-ліття від дня народження та 35-ліття наукової діяльності Василя Сокола, доктора філологічних наук, професора, завідувача відділу фольклористики Інституту народознавства НАН України. У журналі наявні такі рубрики: "Ювілеї", "Статті", "Із фоноархіву", "Факти, гіпотези, пошук", "Рецензії".

Першу рубрику "Ювілеї" склали такі публікації: С. Павлюка "Велична місія вченого"; Г. Сокіл, Г. Коваль "А вже осінь прийшла у мій сад..."; В. Сокола "Священнича родина Реваковичів".

Відкриває рубрику та номер журналу стаття "Велична місія вченого" (С. 639–641), у якій Степан Павлюк, доктор історичних наук, академік, директор Інституту народознавства у Львові висвітлив науковий шлях ювіляра, розкрив умови формування світогляду, наукової позиції дослідника, ознайомив із його чималим доробком, наголосив на високому професіоналізмі та вагомості діяльності як наукового наставника, керівника відділу інституту, що є одним із найвідоміших фахових академічних підрозділів в Україні. С. Павлюк підкреслив життєву і творчу позицію вченого – "всеохопне збереження скарбів народної словесності". Саме ця гуманістична програма стала квінтесенцією життя В. Сокола, його одержимою місією.

Наступна розвідка двох авторів – Галини Сокіл та Галини Коваль – має символічно-поетичну назву "А вже осінь прийшла у мій сад..." (С. 642–668). У ній йдеться про багату фольклористичну спадщину ювіляра, яка складається із двох органічних компонентів – теоретико-дослідницьких напрацювань і збирацької практики. У публікації розкрито основні віхи життєвого та наукового шляху вченого. Підкреслено наукову значущість збирацької, дослідницької та едиційної практики для розвитку української фольклористики. Широко представлено організаційно-наукову роботу В. Сокола – керівництво та опонування дисертацій. У статті

також проанонсовано нові актуальні наукові проекти вченого, серед яких масштабне амбітне починання – створення фольклористичної енциклопедії України; черговий том зібрань творів і матеріалів Михайла Зубрицького, що міститиме автобіографію, щоденники, листи, особисті документи, бібліографію праць, а також студії про науковця; монографічне дослідження про голодомор і кількатомне видання "Українських колядок і щедрівок", які перебувають на стадії завершення. Зазначено також, що дослідник скрупульозно студіює архівні матеріали, які стосуються священничої родини Реваковичів у Волосянці з перспективою підготувати й опублікувати поважне видання про рідне село. У планах – кількасотсторінковий "Епістолярій Тита Реваковича".

У четвертому номері журналу містяться три статті ювіляра – "Священнича родина Реваковичів" (С. 669–686) із першої рубрики, "Бойківське весілля у с. Довге Дрогобицького району" (С. 801–816) у співавторстві з Г. Сокіл із рубрики "Із фоноархіву" і "Про пісню "Пливе кача по Тисині" (С. 817–821) з рубрики "Факти, гіпотези, пошук". У першій публікації йдеться про священничу династію Реваковичів, яка здійснювала душпастирську діяльність у Волосянці впродовж ста років (1850–1950). В. Сокіл на основі великої кількості документальних джерел, які зберігають у різних архівах, окремих друківаних праць уперше здійснив комплексне дослідження генеалогії роду, проаналізував його важливу історичну, релігійну та культурно-просвітницьку роль в духовному житті суспільства. У другій статті про бойківське весілля представлено фольклорно-етнографічні матеріали, які записали подружжя Соколів 35 років тому в селі Довгому Дрогобицького району Львівської області, яке підлягало знесенню у зв'язку з будівництвом Стрийського водосховища. Матеріали охоплюють основні весільні етапи – вінкоплетини, розчісування коси, запросини на весілля, шлюб, "поїзд" від молодої до молодого, пропій тощо. Міститься цінний обрядовий коментар. Пісні подано з музичним супроводом.

Актуальною є стаття "Про пісню "Пливе кача по Тисині", яка стала реквіємом-прощанням за загиблими майданівцями "Небесної сотні" та вояками, які полягли в зоні АТО. Автор зробив такі висновки: 1) незаперечний факт, що автором вірша "Пливе кача по тисині" був Василь Гренджа-Донський (автор був учасником національно-визвольних змагань Карпатської України, а

його 17-річна дочка працювала санітаром); 2) літературний твір фольклоризувався у різних варіантах; 3) прив'язка до конкретної назви річки Тиси цілком умовна, адже в ній радше йдеться про тиху, заплавну воду (озерце); 4) мотив загибелі сина актуалізувався у часи Карпатської України, тому виявлені народні варіанти розповсюдилися за принципом хвильового концентричного кола (Хустщина, Воловеччина, Сколівщина); звичайно, "хвилі" можуть заходити і далі; 5) тема загибелі захисників України стала на часі і сьогодні, надто ж у момент поховання "Небесної сотні". Розвідка викличе значний інтерес не лише у вчених-фольклористів, але й надзвичайно цікава людям, які не причетні до науки, однак прагнуть отримати вичерпні відомості про елегантну перлину української пісенності, що бентежить серця мільйонів українців у світі.

У другій рубриці "Народознавчих зошитів" надруковано праці таких учених: М. Хая "Скільська Волосянка - столиця бойківської традиційної музики"; М. Дмитренка "Фольклор: категорія жанру (Огляд дефініцій та коментарі)"; Л. Мушкетик "Збирання та дослідження українського фольклору про угорського короля Матяша Корвіна"; Г. Сокіл "Образ Джурила в українському фольклорі"; О. Смоляка "Ладканкові типи весільних пісень Південної Волині (на матеріалі с. Липа Дубенського району Рівненської області)"; О. Бриняк "Функціональна диференціація мотивів у художньо-поетичній тканині хрестинних пісень українців"; Г. Коваль "Колір як ознака образотворення в календарно-обрядовій поезії"; М. Качмар "Метаморфоза в українських народних баладах: генетично-функціональний аспект"; О. Чікало "Українські пісні-хроніки: колективне та індивідуальне у фольклоротворенні"; Г. Кравцової "Поетичний вимір повстанських тюремних пісень"; О. Ковальчук "Різновиди та функції повторів у поетичній тканині коломийок"; М. Демедюк "Національна своєрідність міфологічних персонажів в українських чарівних казках"; Н. Сокіл-Клепар "Сакральна мікропонімія в українському ономастиконі"; В. Давидока "Історія "походи" в літературі та фольклорі"; Н. Ярмоленко "Феномен міфу в творчій інтерпретації І. С. Нечуя-Левицького"; Є. Нахліка "Українські фольклорні джерела "Москаля-чарівника" І. Котляревського".

Розвідка Михайла Хая "Скільська Волосянка - столиця бойківської традиційної музики" (С. 687-697) зосереджує увагу на музично-

інструментальній традиції села Волосянки як своєрідному музично-стильовому резерваті. У ній учений, зокрема, окреслив внесок Г. Дем'яна у вивчення народної інструментальної музики Сколівщини, подав порівняльну характеристику структурно-типологічної специфіки інструментального мелосу традиції досліджуваного локусу із подібними жанрово-інструментальними масивами в інших стильових анклавах регіону.

На пошану В. Сокола ґрунтовну статтю "Фольклор: категорія жанру (Огляд дефініцій та коментарі)" (С. 698-703) опублікував Микола Дмитренко. У ній представлено актуальну методологічну проблему - розуміння суті та специфіки категорії фольклорного жанру. Науковець здійснив скрупульозний огляд дефініцій терміну "жанр фольклорний", прокоментував різні підходи учених до його вивчення в українській та зарубіжній фольклористиці, підкреслив необхідність різновекторного осмислення поняття.

Цікаве та неординарне дослідження запропонувала у випуску *Леся Мушкетик*. Стаття "Збирання та дослідження українського фольклору про угорського короля Матяша Корвіна" (С. 704-712) розкриває історію вивчення фольклорних зразків, у яких фігурує образ угорського правителя часів середньовіччя - короля Матяша Корвіна. Учена з'ясувала, що український фольклор про короля Матяша репрезентований прозовими жанрами - усними нарративами, казками та переказами. На її думку, найдужче вплинув на українську традицію угорський фольклор про Матяша, який зберігся на Закарпатті. Його доволі активно збирали та публікували в різноманітних збірках, а також вивчали і місцеві краєзнавці та фольклористи, і історики інших регіонів України та інших країн. Л. Мушкетик зазначає, що найбільше розвідок присвячено оригінальній українській казці про Матяша і Погандівча.

Цінним внеском в українську фольклористику є вміщена у збірнику праця Ганни Сокіл "Образ Джурила в українському фольклорі" (С. 713-720). У ній проаналізовано фольклорний образ Джурила (Чурила), розкрито генезу, семантику та функції цього героя. На конкретних текстах різних жанрів - обрядових пісень, билін і народних балад - простежено паралелі з іншими персонажами усної словесності (Ярило, Коструб, Шумило). Дослідниця зацентрувала увагу на билінних рудиментах в українських баладах, зазначила, що генезу образу Джури-

ла (Чурила) найвірогідніше треба виводити з природних стихій – води, сонця (вогню), які були персонафіковані і зазнали певної трансформації.

У статті *Олега Смоляка* “Ладканкові типи весільних пісень Південної Волині (на матеріалі с. Липа Дубенського району Рівненської області)” (С. 721–725) розкрито питання особливостей локальної традиції. Розвідка презентує аналіз музично-стильової характеристики ладканкових пісень села Липа Дубенського р-ну Рівненської обл. (етнографічний район Південної Волині). Основну увагу звернено на типологію ритмомелодичних зіставлень та способи їхньої рекультивації в сучасних умовах.

Новаторською є включена до журналу робота “Історія “походи” в літературі та фольклорі” (С. 778–783) *Віктора Давидюка*, у якій розглянуто процес трансформації новітнього явища вокально-хореографічної творчості – “походи”. Автор доводить, що його можна простежити в українській культурі від початку ХХ ст., а також зазначає, що за одними припущеннями воно належить до весняного календарного фольклору, за іншими – до весільної хореографії. В. Давидюк вважає, що фольклористи нещодавно зафіксували процес його творення, через що воно ще не знайшло своєї жанрової ніші.

У статті *Наталії Ярмоленко* “Феномен міфу в творчій інтерпретації І. С. Нечуя-Левицького” (С. 784–789) здійснено порівняльне зіставлення індуської легенди в художній інтерпретації І. Нечуя-Левицького “Скривджені й нескривджені” та його етнографічно-фольклористичної розвідки “Світогляд українського народу. Ескіз української міфології”. Проаналізовано міфологічний сюжет художнього твору, подано характеристику образів-персонажів. Дослідниця акцентує увагу на ідеї зацікавлення українців національними джерелами і засобами мистецтва.

Євген Нахлік простежив “Українські фольклорні джерела “Москаля-чарівника” І. Котляревського” (С. 790–800) – про зрадливу жінку, її коханця, обдуреного чоловіка та захожого, який часто видає себе за чарівника. На численних прикладах показано, що образ солдата-“москаля” створено на основі народних казок, оповідань, анекдотів, прислів’їв і приказок, у яких висловлено негативне ставлення до імперських окупантів і зайд.

Видання містить статті когорти молодих учених – учнів В. Сокола. Проблематика статей охоплює цілу низку актуальних

проблем сучасної фольклористики. Так, у розвідці *Оксани Бриняк* “Функціональна диференціація мотивів у художньо-поетичній тканині хрестинних пісень українців” (С. 726–732) визначено пріоритетні функції хрестинних пісень, виокремлено художньо-поетичний інструментарій їх втілення. Здійснено структурно-типологічний аналіз ключових мотивів жанру та обґрунтовано своєрідність хрестинних творів в обрядовій (практичній), етичній, естетичній та розважальній сферах.

Робота *Марії Качмар* “Метаморфоза в українських народних баладах: генетично-функціональний аспект” (С. 741–747) представляє дослідження мотиву перетворення в українських народних баладах. Дослідниця визначила витoki метаморфози у баладних текстах, її давнє походження і зв’язок із міфологічним світоглядом, розкрила функціональне навантаження перетворення в ліро-епічних творах.

У статті “Українські пісні-хроніки: колективне та індивідуальне у фольклоротворенні” (С. 748–753) *Оксани Чікало* звернула увагу на проблему генези пісень-хронік. Простудійовано джерельний народнопісенний і науково-теоретичний матеріал, виділено колективний та індивідуальний чинники, що зумовили виникнення та побутування зазначеного ліро-епічного пласту. Наголошено на ролі талановитих виконавців у фольклоротворенні та авторстві в контексті народнопісенної традиції.

Дослідження *Галини Кравцової* “Поетичний вимір повстанських тюремних пісень” (С. 754–759) присвячено вивченню специфіки поетикальної основи повстанських пісень тюремної тематики, виявленню її традиційної платформи та новаційних компонентів. Розглянуто проблему своєрідності відображення та поєднання у таких піснях двох площин – історичних реалій та інтимних переживань ув’язнених. З’ясовано також питання побутування та ролі української повстанської тюремної пісні у сучасному суспільстві.

Предметом розгляду у статті *Ольги Ковальчук* “Різновиди та функції повторів у поетичній тканині коломийок” (С. 760–764) став повтор як один із засобів стилістики коломийок. Молода дослідниця окреслила його види та функції у творенні їх образної системи, простежила оригінальність способів зображення суб’єктивних та об’єктивних реалій, передачу експресивності через дублювання звуків, звукосполучень, слів і фраз у різних комбінаціях.

У статті *“Національна своєрідність міфологічних персонажів в українських чарівних казках”* (С. 765–770) Марина Демедюк доводить, що своєрідною рисою казок українців є взаємозамінність героїв-злотворців, а також з'ясовує, що образи Змія, Коцюя, Яги, Оха, чорта, не втрачаючи міфологічного наповнення, містять виразні національні (етноментальні) прикмети.

Галина Коваль представила публікацію про особливості колористики в жанрах української календарної обрядовості. Стаття *“Колір як ознака образотворення в календарно-обрядовій поезії”* (С. 733–740) розкриває функціональний аспект домінантної палітри барв у величальних піснях – вираження ідеального фольклорного образу. Дослідниця зауважує, що у таких творах превалюють епітети зі світлою колористикою (золотий, срібний, білий, зелений, червоний), змінюючи реальний світ в естетизованій, поетично довершений.

Праця Наталії Сокол-Клепар *“Сакральна мікротопонімія в українському ономастиконі”* (С. 771–777) присвячена виявленню та окресленню сакральних мікротопонімів в ономастиконі українців, які виражають релігійні, культурно-світоглядні основи народу. Дослідниця проаналізувала географічні найменування християнського походжен-

ня, потлумачила досліджувані оніми в межах опозиції *святище – профанне*. На її думку, мотиваторами мікротопонімів ставали найменування на позначення божественного начала, споруд культового характеру та сакральні символи.

Завершує четвертий випуск *“Народознавих зошитів”* за 2014 р. рубрика *“Рецензії”*, у якій опубліковано відгук Євгена Луця *“Цінний науковий дарунок отчому краю”* (С. 822–823) на збірник *“Фольклорні матеріали з отчого краю”*, матеріали до якого зібрали Василь та Ганна Соколи (Львів: Інститут народознавства НАН України. – 1998. – 616 с.).

Отже, третій і четвертий номери філологічної серії журналу *“Народознавчі зошити”* за 2014 р. представляють широкий зріз актуальної проблематики сучасної української науки, в якій гідне місце посідає фольклористика. Це видання не лише сприяє активному розвитку української гуманітаристики, а й складає конкуренцію подібним часописам на міжнародній арені. Наукові статті відомих сучасних українських учених і молодих дослідників адресовано фахівцям і читачам, яких цікавлять різноманітні аспекти народознавчої науки.

Підготували Оксана БРИНЯК і Галина КРАВЦОВА